

ב"ה

פרשת ניצבים - יום הכיפורים

ותשובה ותפלה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה

האם מותר להשתמש בכספי מעשר לקנות עליה

בשולחן ערוך הלכות צדקה^[1] מצינו שתי דעות אם מותר להשתמש במעות מעשר עבור דבר מצוה, כמו לקנות עליה או קנין ספרים וכיוצא בזה, או שחייבים ליתנם לעניים דוקא.

והדבר תלוי בגדר החיוב דמעשר כספים^[2]: להדעה שמעשר כספים יש לו יסוד בתורה, ועד שהחיוב דמעשר כספים הוא מדאורייתא – הרי התורה זיכתה ונתנה ממון זה לעניים, ולכן אסור להשתמש בו עבור שאר דברי מצוה; מה-שאינ-כן להדעה שהחיוב דמעשר כספים אינו מצוה מדאורייתא, אלא רק מדרבנן.

וגם להדעה שמעשר כספים אינו אלא מדרבנן - מצינו חילוק אם כבר הפריש מעות מעשר, שאז יש בו כבר זכות לעניים, ואינו יכול ליטול ממנו עבור שאר דברי מצוה, או שעדיין לא הפריש המעות, וכאשר קונה העליה או הספרים יש בדעתו להשתמש במעות מעשר שיפריש לעתיד.

וחילוק נוסף^[3] - אם לולי השימוש במעות מעשר אין ביכלתו לקיים המצוה ולא יעשנה, אזי מותר להשתמש במעות מעשר.

והנה, בשולחן ערוך רבינו הזקן ליתא הלכות צדקה, ומכל מקום, רואים ששולחן ערוך אדמו"ר הזקן הוא בבחינת "כרכא דכולה ביה"^[4], שיש בו פתרון לידע שיטתו בענין זה:

בנוגע להוצאות לימוד בניו הגדולים - שאינו מחוייב בזה על פי שולחן ערוך (דלא כבניו הקטנים, כמו שכתב אדמו"ר הזקן בריש הלכות תלמוד תורה: "מצוה עשה מן התורה על האב ללמד את בנו הקטן תורה . . שנאמר^[5] ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם", תחילה תורה שבכתב וכו', כמבואר שם בפרטיות) - כותב רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה שלו^[6]: "יכול להוציא כל הוצאות למוד בניו הגדולים ממעות מעשר שלו . . אם אין ידו משגת" .

ומזה משמע שדעת רבינו הזקן היא שמעשר כספים אינו מן התורה, שאז היו העניים זוכים בו, ולא היה יכול להשתמש במעות מעשר עבור הוצאות לימוד בניו; וכמו כן לא סבירא לן לרבינו הזקן שיש חילוק אם כבר הפריש מעות המעשר או שלא הפרישם עדיין, שהרי לא הזכיר חילוק זה לענין השימוש במעות מעשר עבור הוצאות לימוד בניו .

אמנם, במה דברים אמורים - כאשר הגישה לכללות הענין היא מתוך דקדוק, ומדידה והגבלה, שלכן, רצונו להשתמש במעות מעשר, כדי שלא לגרוע ממעות חולין שלו; אבל על פי האמור לעיל שהנתינה צריכה להיות בשמחה ובטוב לבב דוקא, ואז בטוחים שיהיה זה באופן ד"עשר בשביל שתתעשר", ובפרט שזכות רבותינו נשיאנו מסייעתם - הנה במקום להכנס לכל פרטי שקלא וטריא הנזכרים לעיל, מוטב ליקח ממעות חולין, ואחר כך לדרוש מהשולחן ערוך, ועל ידי השולחן ערוך - מהקב"ה, לקיים מה שנאמר "ובחנוני נא בזאת", "עשר בשביל שתתעשר".

קטע משיחת ח"י אלול, רשימת השומעים בלתי מוגה.
תו"מ ה'תשכ"ב ח"ג ע' 272.

^[1] יו"ד סרמ"ט ס"א ובנו"כ.

^[2] ראה שו"ת חת"ס חיו"ד סרל"ב.

^[3] ש"ך וט"ז יו"ד שם - ממהרש"ל והדרישה בשם תשובת מהר"מ.

^[4] לשון חז"ל - חולין נט, סע"ב ועוד.

^[5] עקה יא, יט.

^[6] פ"א ה"ז.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי, אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה, צביה זלאטע רייזל, שמואל, מנחם מענדל, ישראל אריה לייב, יוסף יצחק,
שניאור זלמן, חיה מושקא, אברהם דוד, אהרן, חנה

